

3. Право інтелектуальної власності. За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К.: Ін Юре, 2002.
4. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності: Навч. Посібник. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.

ОХОРОНА АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УСРР ЗГІДНО «ОСНОВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА» 1928 р. ТА ЗАКОНУ «ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО» 1929 р.

Іващенко Віктор Анатолійович

кандидат історичних наук, доцент

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Ліквідація непу та остаточне утвердження командно-адміністративної системи вимагали внесення низки коректив у існуючі нормативно-правові акти. Основним завданням, яке постало перед владою, стало пристосування авторського права до нових соціально-економічних реалій та тотального владного контролю за усіма суспільно-політичними процесами які відбувалися у державі.

Новий загальносоюзний закон «Основи авторського права» був прийнятий 16 травня 1928 р. (далі – Основи 1928 р.). Згаданий закон не був кардинально новим нормативно-правовим актом. За основу його створення було взято Основи 1925 р. у які владою було внесено окремі зміни та корективи. Для розвитку загальних положень, передбачених цим законом, у всіх союзних республіках були прийняті відповідні нормативні акти про авторське право. В УСРР закон «Про авторське право» був виданий 6 лютого 1929 р. (далі – Закон УСРР 1929 р.). Загалом Закон УСРР 1929 р. повторював положення загальносоюзного закону, лише окремі питання були конкретизовані [1, 119].

Аналізуючи положення закону можна стверджувати, що певні категорії прав авторів у новому законі зазнали певної модифікації. Так згідно Закону УСРР 1929 р., авторське право на твори, що вийшли у світ в УСРР або ж у інших союзних республіках визнавалося за авторами творів і їх правонаступниками (ст. 1). Основною вимогою до твору була наявність об'єктивної форми існування. Щодо творів, які вийшли у світ за кордоном, авторське право визнавалося лише за умови наявності відповідного договору між СРСР і країною, у якій було створено твір [2, 17]. Оскільки СРСР не долучився до Бернської конвенції та інших міжнародних нормативних актів, іноземному автору з країни у якій не

було відповідного договору з СРСР, на правову охорону твору не можна було розраховувати.

У законі наводився достатньо широкий перелік об'єктів, що охоронялися. Ці об'єкти детально конкретизувалися у ст. 4 . Закону. Загалом перелік творів був близьким до того який містився в Основах 1925 р.[3]. Поряд із творами літератури, науки та мистецтва незалежно від форми та призначення, серед об'єктів авторського права окремо згадувалися «плани, ескізи і пластичні твори які стосуються наук» та «фотографічні твори, або твори виконані способами аналогічними з фотографіями» перелік об'єктів указаний у ст. 4 вичерпним не був [2, 17]. Законом УСРР 1929 р. регламентувалися і відносини співавторства. Авторське право на колективний твір визнавалося за усіма співавторами, кожен з яких мав відповідні права на частину твору, або ж у рівних частинах, якщо був наявний факт неподільного співавторства.

Ст. 6 Закону УСРР 1929 р. визначався статус упорядника твору. Так упорядник мав аналогічні автору права на упорядковані ним твори, законодавчі акти тощо [4, 68]. У ст. 7 Закону УСРР 1929 р. зберігалось і навіть дещо розширилося коло немайнових прав. Поряд з випуском твору у світ під власним іменем або псевдонімом автор мав право залишитися анонімом, тим самим реалізуючи своє право на ім'я [4, 68]. Також порядок реалізації окремих немайнових прав регламентувався ст. 27, відповідно до якої видавець і видавниче підприємство не мали права на свій розсуд вносити за життя автора без його згоди будь-які доповнення, скорочення і взагалі зміни до тексту, до заголовку або до способу зазначення на ньому імені автора; видавець не мав також права за життя автора без його згоди додавати до творів ілюстрації. У сучасному розумінні було закріплено право автора на недоторканність твору [2, 27; 1, 120].

Варто зазначити, що, на відміну від попереднього законодавства істотно було розширено перелік випадків вільного використання творів. Загалом відповідно до ст. 9 Закону УСРР 1929 р. їх налічувалося – 15. На нашу думку, суттєвим кроком у нівелюванні авторських прав став вільний переклад чужого твору на іншу мову (п.1 ст. 9 Закону УСРР 1929 р.) [2, 20]. Це значно перевищувало перелік вміщений у міжнародних нормах. Дозволялося публічне виконання чужих творів, використання художніх та фотографічних творів для промислових виробів, використання композитором для свого музичного твору тексту, запозиченого з чужого літературного твору. Право на винагороду при використанні перекладеного твору було передбачено лише у п'яти союзних республіках – Україні, Грузії, Росії, Естонії та

Узбекистані. Виплата винагороди автору оригіналу при публічному виконанні його твору у перекладі була запроваджена в Україні у 1934 р. [1, 120].

Суттєві зміни стосувалися термінів охорони суб'єктивних авторських прав. Згідно Ст. 10 Закону УСРР 1929 р. термін дії авторського права встановлювався протягом усього життя автора. Щодо спадкоємців то згідно ст. 15 їм належало виключне право на використання твору упродовж 15 років після смерті автора [2, 24]. У певних випадках цей строк міг бути продовженим. Наприклад, згідно зі ст. 15 у випадку, коли внаслідок політичного або культурного гноблення у дореволюційний час автор або його спадкоємці були позбавлені можливості користуватися належними їм авторськими правами. Строк, на який авторське право переходило до спадкоємців автора, відраховувався з моменту, коли стало можливим використати авторське право.

Достатньо багато уваги у законі приділялося відносинам авторів і видавництв. Так Законом УСРР 1929 р. (ст. 16) допускалася передача авторських прав на підставі договору до якого висувалися конкретні вимоги, а саме: чітко визначалася форма договору та вимоги щодо конкретних вказівок, як і коли буде використовуватися твір. Також ст. 18 викладалася у формулюванні Основ 1925 р. Згідно неї, видавничі договори з видавництвами, що належали приватній особі дозволялося укладати на строк не більше 5 років. Однак де-факто така норма була анахронізмом, оскільки вже на початку 30-х років приватних видавництв на території УСРР не залишилося [5, 31].

Не оминув законодавець і положень щодо виплати авторського гонорару. Згідно ст. 29 авторам гарантувалося право на виплату авторського гонорару, але мінімальні ставки авторського гонорару були встановлені в інших нормативних актах, зокрема у постановках Наркомпросвіти УСРР «Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних, та інших творів», «Про мінімальні ставки авторського гонорару за літературні твори та норми авторського тиражу» та деяких інших виданих упродовж 1930 – 1935 рр. [4, 78].

В Основах 1928 р. було встановлено чітке розмежування компетенції СРСР і республік щодо законодавства про авторське право. До компетенції останніх зарахували: видавничий договір, договір про видання музичних творів, фотографії, розмір гонорару автора художнього або фотографічного твору за використання їх у промислових виробках, порядок виплати гонорару за переробку

оповідального твору в драматичний або в кіносценарій, граничні розміри уривків творів, передрук яких не є порушенням авторського права, порядок реєстрації авторами часу появи твору, спосіб та порядок відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права [1, 120-121].

Таким чином, авторське право в УСРР регулювалося на основі союзного законодавства (Основи 1928 р.), Закону УСРР 1929 р., типових договорів, які мали нормативне значення, інших нормативних актів.

Список використаних джерел:

1. Довгань Г.В. Становлення та розвиток законодавства України про інтелектуальну власність (історико-правовий аспект): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. / Довгань Галина Василівна. – Львів, 2008. – 222 с.
2. Кірзнер М.С. Про авторське право та про літфонд. Постанови і відомчі розпорядження./ За ред. С.Т. Кириченка. – К.: Рад буд. і право, 1936. – 98 с.
3. Постановление от 30 января 1925 года об основах авторского права [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.libertarium.ru/ap-1925>.
4. Каспін Л. Авторське право на літературні твори і видавничий договір / За ред. проф. С. Ландкофа. – Харків.: Державне видавництво пролетар, 1931. – 86 с.
5. Антимов Б.С. Флейшиц Е. А. Авторское право/ Б.С. Антимов, Е.А.Флейшиц. – М.: Госюриздат, 1957. – 278 с.

ПРОДЮСЕР ЯК СУБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У СФЕРІ ШОУ-БІЗНЕСУ

Кравченко Ольга Олегівна

*магістрантка Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Створення будь-якого музичного чи аудіовізуального твору (що є невід'ємним елементом шоу-бізнесу) та доведення його до широкого загалу потребує не тільки творчого потенціалу автора, але й значних фінансових інвестицій та відповідного піару. Залучення продюсера на етапі створення музичного або аудіовізуального твору дає привід говорити про наявність у нього певної частини суб'єктивних майнових прав.